کام نووسین و کام وردەکاریی؟!.. سەدیق سەعید ڕواندزی

بە هۆی دنیای تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانەوە و هەبوونی دەیەها مینبەری گوتن و نووسین، جۆرە فەزایەکی کراوە لە بەردەم هەموواندا هاتۆتە ئاراوە، کە بنووسن و سەرنج و ئایدیاکانیان تێدا بخەنە ڕوو. ئەم فەزا کراوەیە، جۆرە گوتارێکی بەرهەم هێناوە، کە بنەماکانی لە چی گوتن دایە، نەک چۆن گوتن، بەو مانایەی هەموومان دەنووسین و شتێک دەڵێین، بێ بە ئەوەی پێویست و گرنگ بێت، لە ڕووی مەعریفی و ڕۆشنبیرییەوە، یاخود ئیزافەیەک بخاتە سەر گوتاری ڕۆشنبیری کوردییەوە. ئەم بێ بایەخکردنەی نووسین، وەک کایەیەکی گرنگی مەعریفی، هیچ جۆرە شکۆیەک و بەهایەکی بە دنیای نووسین نەهێشتۆتەوە، لەو سەنگەیەشەوە ڕۆژانە ئەمڕۆ، بەر سەدەها بە ناو نووسین و وتار دەکەوین، کە بێ قوڵایی و بێ ناوەڕۆک و هەڵگری هیچ ڕەهەندێکی ڕۆشنبیری نین. بە جۆرێک مرۆڤ زۆرجار قێز لە دنیای نووسین دەکاتەوە. لە کاتێکدا نووسین، یەکێکە لە کردە هەرە قورس و ئاڵۆز و هزرییەکان. بۆیە هیچ کاتێک نابێ ئەو فەزا کراوەیە، لە پەراوێزی بە ناو هەبوونی ئازادی دەربڕینەوە دڵخۆشمان بکات بەوەی کە هەموو شتێک دەنووسرێت، بەڵکو لەوە گرنگتر هەڵوەستەکردنە لە ئاست ئەوەی دەنووسرێت، چونکە هەموو نووسینێک کە بڵاو دەبێتەوە، دەرەنجام خوێنەر لە خوێنەوە و هەڵسەنگاندنیدا دەبێتە پێوەر و ئەوە دواجار بەهایەک بەو نووسینە دەدات، بەوەی کە چەند پێویستە و ماهیەتی لە چۆن گوتن دایە یان چی گوتن. ئەگەر گوزەرێکی خێرا، بە ناو ئەو دنیا ئاڵۆز و شێواوەی نووسینی کوردی بکەین، ڕۆژانە بەر دەیەها نووسینی کرچ و کاڵ و بێ ناوەڕۆک و لەشکرێک قەڵەم بەدەست دەکەوین، کە هەر تەنها مەبەستیانە شتێک بنووسن، نەک ئەوەی چی دەنووسن. بۆ نموونە: هەیانە، چەند دەردەڵێک بە ناو شیعر بڵاو دەکاتەوە، کەچی لەشکرێک قەڵەم بەدەست، دەکەونە شانامە و ستایشی شیعرەکانی دەکەن، لە کاتێکدا نە زمان، نە وێنەی شیعری، نە شیعرییەت و جوانی لە شیعرەکانی ئەو بە ناو شاعیرە نییە، جگە لە قسە ڕێزکردنێک. بڕوام وایە، ئەو خۆشی ڕەنگە پێ شاعیر نەبێت، وەلێ کاتێ دەبینێت، پەسن و ستایش دەکرێت و بەوە ناوی دەبەن، کە شیعرەکانی داهێنەرانەن و جێگای هەموو شتێکیان تێدا دەبێتەوە،

ئیدی خۆی لە دەگمەنێیەت و بەردەوام دەبێت لە سەر ئەو دەردە دەانە، هەیانە ڕابردووی خۆی کە سەردەمانێک بە نموونە فەقێ بووە، دەکاتە کەرستەی گاڵتەجاڕیانەی نووسین، بە بێ ئەوەی بە ئەوانیتر هیچ مانایەکی هەبێ، ئەمانە و دەیان و سەدان نموونەی تر، کە ئەمڕۆ ڕۆژانە بەریان دەکەوین. ئەم دۆخە لە غیابی ڕەخنەی جدی و شرۆڤەییەوە بەردەوام بوونی هەیە، بە تایبەتیش کە نووسەر و خوێنەری بیرکەرەوە بە سەلیقە زۆر کەم بێتەوە، کە حەوسەڵەی ئەوەی هەبێت ئیستێک لە ئاست ئەو هەموو بێ ناو نووسینانە بکات. بێگومان هەر وشەیەک کە دەینووسین بەرپرسیاریەتیەکی گەورەی فەرهەنگی و ڕۆشنبیریە، نووسین دەبێ پەیام و مەبەستێکی هەبێت و شوێنێک لە هزر و دیدی خوێنەران بگرێت، نەک تەنها ڕەشکردنەوەی لاپەڕەکان بێت. نووسەر کاتە باس و بابەتێک لە نووسینەکەی دەخاتە ڕوو، دەیوروژێنێت، دەبێ لە چاوەڕوانی ئەوەش دابێت، خوێنەرانێک هەبن، لە پەراوێزی خوێنەوەی ئەو نووسینەی ئەو پرسیاریان لادروست بێت و گومان بکەن لەوەی نووسەر دەیەوێت چی بڵێت؟ لەو سەنگەیەوە، وەک خوێنەرێک دەمانەوێت هەڵوێستە لە ئاست وتارێکی (زانا ڕەزاق) بە ناوی (نووسین و وەردەکاری) بکەین، بە مەبەستی گفتوگۆ و پرسیار لە چیەتی نووسین. ئەم بەڕێزە، ماوەیەکە لە ڕێی هەندێک کورتە وتاری دووسێ دێڕی، هەر جارە و دەیەوێت وەک مەلای دوانزە عیلم لە بارەی شتەکەوە بنووسێت و وەعز بە هەموومان بدات و گوایە، مەعریفە و زانینمان فێردەکات. کێشەکە لەوە دانییە چی دەنووسێت، بەڵکو گرفتی گەورە لەوە دایە، ئەو بابەتانەی هەڵیان دەبژێرێت، نەک بە نووسینێکی سادە و بێ ناوەڕۆکی چەند ڕستەیی ئەو مافی تەواویان بە قسە لەسەر کردن پێ نادرێت، بەڵکو هەیانە پەیوستیان بەوەیە، دەیان کتێبیان لە بارەوە بنووسرێت. ئیدی نازانم، ئەم چۆن بوێری ئەوەی هەیە، بەو کورتە بە ناو نووسینانە، قسە لە سەر ئەرز و ئاسمان بکات؟ ئەم بەڕێزە، لە نووسینێکی کورتی دیکەیدا، بە ناوی (نووسین و وەردەکاری) کە لە ماڵپەڕی پەی خوێنەری دەنگەکان بڵاو بووەتەوە، چەندین بۆچوونی سادە و هاودژ دەردەبڕێت وگوایا ڕێنوینی هەمووان دەکات چۆن بنووسن. سەیر و شەخی لەوە دایە، باس لەوە دەکات، کە ئەوەی ئەم دەیڵێت، تاکو ئێستا کەس نەینوسیوە و بگرە فەیلەسوفە کۆنەکانیش باسیان نەکردووە، لەڕووەوە کارەساتەکانی دنیای بە ڕەخنەیی دەردەکەوێت، کاتە نووسەرێکی گەنج لە کورتە وتارێکدا باس لەوە دەکات کە قسەی جیاوازتر لە فەیلەسوفانی دنیا دەکات و ئەوان مەعریفەی هەموو شتەکیان نەبووە. نووسەر لە دەسپێکی ئەو کورتە وتارەیدا دەنووسێت: ([illegible]

[illegible]

: (کاتـ ئـمـ خـکی فـری بـ و نـخـر دکـین، د بـ
فـری ئـوـشیان بکـین بـ چ شتـک بـ بـن و بـ چ شتـکیش نـخـر
بـن و ئـمـش بـ ووردکاریـو یـک شتیش ئـویـ واقیع گـینیش
پرسـیـکـ، وورد ووردیـ) هـروـها دـنووسـت:(

[illegible]

ب□ی□ش□ (گووتی ع□راق گ□لی واتا گوتی س□ددام گ□ر): □□□□□□ □□□□□
بینیمان لە هەمووه□بژاردنەکاندا، لە سەدا سەدی دەنگەکانی دەهێنا. نابێ مر□ق ل□ سەر ئەو بنەمایە فێر بکەین، کە من چیم ویست، ئەویش ئەوەی بووێت. بەڵکو دەبێ خۆی ئازاد بێت لە بیرکردنەوە و هەڵبژاردن. ئەم جۆرە کولتوورە کە لە ڕۆژهەڵات باوە، هەمیشە مایەی نەهامەتی بووە بۆ ئێمە، چونکە بەردەوام نەمانتوانیوە گوتارێکی جیاواز بەرهەمبێنین. مر□ق د□بێ خۆی فێری هەموو شتێک بێت لە ژیان، بە تایبەتیش کاتێ قۆناغی منداڵی دەبڕێت. هەڵبەتە ئەمە بەو مانایە نییە مر□ق پ□ویستی بە ئامۆژگاری نەبێت، بەڵکو بەو مانایەی دەبێ خۆی سەربەست و ئازاد بێت لە هەڵبژاردن و ڕەت کردنەوە. هەر لە نووسینێکی دیکەی کورتیدا، زانا رەزاق باسی داهێنان دەکات و دەنووسێت:_(داهێنان جاری یەکەم زەحمەتە دووەم جارو سێیەم جار ئاسان دەبێت) ئەم برادەرە، وا لە داهێنان گەیشتووە، کە کارێکی زۆر ئاسایی و □□زانەیی بێت و هەموو کەسێکیش دەتوانێت داهێنەر بێت، بێ ئاگا لەوەی داهێنانەکان یەکجار لە ژیان دێنە ئاراوە و ئەوانی دواتر هیچ بەهایەکیان نییە. مەگەر لە دوای گۆران دەیان شاعیری دیکە، شیعری ئازادیان نەنووسی؟ بۆچی تەنها گۆران بە نوێکەرەوەی شیعری کوردی و داهێنەری شیعری ئازاد دەناسرێت؟ چونکە لە بنەڕەتدا داهێنانەکە هی ئەو بوو، بۆیە ئەوە نییە داهێنان هەموو کات و سەردەمێک، هەموو ڕۆژگار و قۆناغێک، لە هەموو ڕووێکە بێتە ئاراوە، یان کەینێ ویست و مەبەستمان بوو، داهێنان بکەین. ئەم شێوە تێڕوانینە بۆ داهێنان تەنها لە خەیاڵی ئەودا هەیە. دواجار دەڵێم هیوادارم وردترو بە دیقەتتر بێت، لەو وتارانەی لەمەو دوا دەیانووسێت، بۆ ئەوەی بزانێت خوێنەرانێک هەن، دەخوێننەوە و هەڵوەستە دەکەن و پرسیاریان لادروست دەبێت، هەروەها ڕەچاوی خاب□ندیش بکات و بەهەڵە بە کاری نەهێنێت، چونکە ڕستە هەیە، پرسیاری تێدا نییە کەچی نیشانەی پرسیاری بۆ دا ئەنێت، هەیانە سەرسوڕمان نییە، کەچی نیشانەی سەر سوڕمانی بۆ دا ئەنێت .

سەرنج: نووسین و وردەکاری، کورتە وتارێکی (زانا ڕەزاق) ل□ □ 16/9

لـ□ ما□پ□□ی د□ نگ□کان ب□ا و ب□ ت□و□.